

Resumé rigorózní práce mgr. Denisy Červenkové

Křesťanství ve vztahu k ostatním náboženstvím v italské katolické teologii posledního desetiletí (1996-2006). Hledání metody.

Cílem této studie je představit vývoj a výsledky bádání recentní italské katolické teologie o vztahu křesťanství k ostatním náboženstvím. Práce se zaměřuje na profilaci specifické metodiky tohoto oboru a na úsilí o redefinici ústředních kategorií s nimiž teologie náboženství pracuje. Bádání je časově ohraničeno vymezeno posledním desetiletím italské teologické reflexe, resp. obdobím od 16. kongresu Asociace italských teologů v r. 1997,¹ který se zaměřil právě na téma vztahu křesťanství k ostatním náboženským tradicím, až po dosud poslední publikovaný sborník z r. 2006 věnující se výhradně metodologii teologie náboženství.²

Po úvodu, který připomíná faktory, jež přispěly k nárůstu zájmu o zvolené téma v současné teologii, následuje první část práce věnovaná chronologickému přehledu a analýze iniciativ a publikací italských katolických teologů k tématu vztahu křesťanství k ostatním náboženstvím ve výše vymezeném časovém úseku. Druhá část práce se vrací k některým konkrétním problémům spojeným s hledáním adekvátního metodologického přístupu v teologii náboženství, jako je vytyčení cíle, předmětu a metody teologie náboženství a nové uchopení či problematizace některých základních pojmů v podobě, v jaké se s nimi potýká právě recentní italská teologie. Třetí kapitola představuje problematiku adekvátní metodiky výzkumu v teologii náboženství, jak ji reflektuje ve svých studiích současný italský fundamentální teolog Mariano Crociata. Crociatův návrh je zároveň nejkomplexnějším návrhem metody pro teologii náboženství, zahrnuje většinu problematik pojednaných v předchozí kapitole a nabízí jejich systematické řešení.

V čem lze spatřovat konkrétní přínos studovaného okruhu autorů k metodologii oboru teologie náboženství? V prvé řadě jde o významný pokus konkrétně pokročit ve znovupromyšlení a korektní nové formulaci základních otázek souvisejících s trvajícím soupeřováním různých náboženských tradic, s ohledem na změněný kulturní kontext a jeho kategorie myšlení, k níž badatele vyzývá dokument Mezinárodní teologické komise *Křesťanství a ostatní náboženství*, který po teolozích žádá, aby se pokusili překonat dosavadní „nevyhraněnost epistemologického statutu teologie náboženství“, neboť teologie náboženství potřebuje adekvátní kritéria a hermeneutiku, aby dostala úkolům jako je promyšlení smyslu, funkce a specifické hodnoty ostatních náboženství v celku dějin spásy a to spolu se studiem jednotlivých náboženských tradic a jejich obsahů, jež má konfrontovat s obsahy křesťanské víry.

Za nesamozřejmý přínos (vzhledem k situaci české teologické obce) si dovoluji požadovat i samu faktickou dlouhodobou spolupráci teologů, možnost věcné debaty o závažných teologických tématech a možnost konstruktivní kritiky (viz první kapitola předložené práce). Za instruktivní pro naši českou badatelskou obec si dovoluji považovat také využití religionistického výzkumu v teologii a celkové docenění významu spolupráce několika oborů napříč katedrami a univerzitními institucemi v jednotlivých regionech, využití jejich odbornosti a kompetence ohledně zkoumaných kultur a náboženských tradic. Teolog, který využívá poznatků dalších oborů, se tak může soustředit na specificky teologickou reflexi. Nežádá se po něm současný typicky religionistický důraz na nezaujatost, pracuje se specifickými kategoriemi a obsahy, které souvisí s perspektivou víry a nemohou být ani ve vědeckém bádání uzávorkovány, jak připomněli např. Colzani a Coda.³ Pokud ovšem tento stupeň konfrontace s religionistikou a filozofií (a případně dalšími obory, které se věnují reflexi o současném člověku a jeho kultuře) schází, je nutno

¹ Přípravné práce na kongres však byly zahájeny o rok dříve, proto v titulu uvádíme r. 1996.

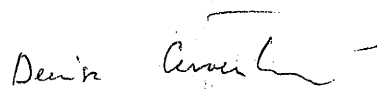
² CROCIATA Mariano (ed.): *Teologia delle religioni. La questione del metodo*. Roma: Città Nuova 2006.

³ Srov. zde s. 45

se ptát, odkud chceme v naší teologické reflexi brát ony zásadní a současnému člověku srozumitelné kategorie popisující aktuální přístup ke světu, k druhým i k sobě samému a které umožňují komunikaci víry v prostředí současné kultury.

Mnoho reflektovaných otázek zůstalo jistě otevřených: v oblasti metodologie je to např. tázání, zda bádání teologie o náboženstvích má mít hodnotící nebo popisný charakter, dále domníváme-li se, že teologický základ existujícího náboženského pluralismu nalézáme v jeho christologicko-trojčinném ukotvení (viz práce P. Cody a G. Ruggieriho), jaká jsou tedy konkrétní kritéria „pravdivosti“ budeme-li srovnávat ostatní náboženské tradice s křesťanstvím, jak překročit stín obav z náboženského pluralismu de iure, který se zdá odvoditelný právě z tohoto teologického „fundamentu“ ad. Jaká je role mezináboženského dialogu v teologii náboženství, jde jen o jeho předpoklad či o jeho první krok? Je dialog totéž, co objasnění křesťanského pohledu na pluralitu náboženství?, nepřestává se ptát italská teologie.

Za nejpřínosnější a svým významem přesahující rámec italského bádání považuji návrh ustavení samostatného oboru teologie náboženství, tak, jak ho nastínil ve svých posledních pracích k tématu sicilský teolog Mariano Crociata⁴ a jak ho představuje třetí kapitola této práce. Texty tohoto fundamentálního teologa obsahují jak návrh celkové koncepce, tak vymezení základních témat reflexe a metodického postupu pro řešení základních úkolů oboru. Autorka chová naději, že Crociatova formulace otázek a především návrh postupu nezůstane bez odezvy v české teologické reflexi o náboženstvích a že snad, podobně jako dříve Vladimír Boublík a Karel Skalický, i česká teologická škola časem opět originálně přispěje k překonání oné konstatované dosavadní „nevyhraněnosti epistemologického statutu teologické reflexe o náboženství.“⁵ Do budoucna by jistě bylo ideální moci v další badatelské práci navázat na zmíněné české teology a pokusit se to, co u Crociaty je narýsováno jako možná metodologická koncepce oboru, postupně převést do konkrétní teologické reflexe teologie náboženství, a prokázat tak nosnost i případné limity nastíněné koncepce v praxi.

Mgr. Denisa Červenková

V Praze dne 28.5.2008

⁴ Srov. zejm. CROCIATA Mariano: La teologia delle religioni tra specializzazioni metodologiche, teologia fondamentale e dogmatica in CROCIATA (2006), 291–293.

⁵ Srov. KN 4